

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Matěje Gaždy. *Zavádění a rozvoj internetu v České republice*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2023. 79 s. + přílohy.

Záměrem předkládané diplomové práce, jak její název napovídá, je zmapování „pionýrské“ fáze zavádění a rozvoje internetu v České republice v 90. letech minulého století. Výzkum je založen především na obsáhlé heuristice dostupných pramenů různorodé povahy – tj. sekundární literatura, dobový tisk, webové stránky a diskusní fóra, ale také archivní prameny a materiály. Tato široká pramenná základna je dále doplněna o polostrukturované rozhovory s pamětníky a pamětnicemi z řad pomyslných „otců“ a „matek“ českého internetu (resp. osobností, které stály u počátku implementace této nové technologie) oceněných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy za projekt a realizaci počítačové sítě CESNET. Ambicí autora je vyplnit – podle jeho názoru – pomyslné bílé místo v podobě absence ucelené historie této klíčové technologie v českém prostředí.

V tomto ohledu se bezpochyby jedná o zajímavé a originální téma, které současně otevírá celou řadu dalších otázek, a to nejen v technické/technologické ale především také v organizační, institucionální a komerční rovině. Autor se do zpracování zvoleného tématu pustil s velkým nadšením, ale také se sympatickou snahou o maximální srozumitelnost – resp. důsledné vysvětlování všech používaných pojmů z oblasti výpočetních technologií. V jádru technické téma se mu díky tomu podařilo „přetavit“ v logicky navazující text, který postupně induktivním způsobem provádí čtenáře/čtenářky problematikou geneze internetu – nejprve v globálním měřítku (tj. ve Spojených státech a v Evropě) a teprve poté v České republice.

Práce je po formální stránce standardně rozdělena na metodologii, historický kontext a empirickou část. Také metodologie kopíruje klasickou strukturu a poskytuje tak všechny potřebné informace o průběhu výzkumu, včetně reflexe orálně-historické části, která byla negativně ovlivněna pandemií koronaviru, v jejímž důsledku muselo být 5 ze 7 rozhovorů pořízeno distanční formou (tj. online). Autorovi se tak podařilo vyzpovídat „pouze“ 7 z 30 odborníků a odbornic, kteří se na zavádění internetu v 90. letech podíleli. Náležitá pozornost je pak věnována také dalším typům pramenů, včetně archivních.

Historický kontext představuje propracovaný úvod do problematiky internetu na příkladu jeho geneze ve Spojených státech (ARPANET), průběžně vysvětlující jednotlivé technické pojmy, které souvisí se zkoumaným tématem. Následně se těžiště výkladu přesouvá do Evropy, čímž si autor připravuje půdu pro obsahově nejdelší empirickou část, v níž pojednává o implementaci nové technologie do českého prostředí (CESNET) s důrazem na důležitou roli metropolitních sítí.

Teprve v závěru empirické části konečně přichází na řadu také rozhovory s pamětníky a pamětnicemi, jejichž odpovědi autor analyzuje (a velmi okrajově též interpretuje) v rámci tří tematických okruhů (dnešní pohled na internet, svoboda na internetu, pojem internet). Osobně za interpretačně nejzajímavější pasáže považuji názory respondentů a respondentky na

otázky „svobody“ a „cenzury“ internetu, které v kontextu současného konfliktu na Ukrajině a odpojení vybraných dezinformačních webů nabývají zcela nových významů. Seznam zdrojů inovativním způsobem doplňují QR kódy s jednotlivými webovými odkazy a také pečlivě zpracované obrazové přílohy, v nichž dominují mapy a schémata.

Předkládaný text po obsahové stránce objektivně trpí mnoha neduhy, a to zejména v interpretační rovině. Výsledkem je tak spíše encyklopedicky laděný a faktograficky nabitý příspěvek k problematice, který v podstatě rezignuje na problémové uchopení zkoumaného tématu. Na druhou stranu, školitel by měl při hodnocení reflektovat nejen konečný výsledek několikaletého snažení studenta či studentky, ale přihlédnout také k dalším okolnostem vzniku diplomové práce. Autor se v průběhu výzkumu musel potýkat s řadou obtíží – deskriptivní část práce vznikala primárně v rámci stipendijního pobytu v zahraničí, terénní výzkum byl významně poznamenán pandemií covid-19, text bylo nutné na základě opakovaných konzultací a komentářů několikrát přepracovat, a to nejen po formální ale také po koncepční stránce. Matěj Gažda se s těmito nesnázemi dokázal nejen vyrovnat, ale s notnou dávkou úpornosti a sebezapření také předkládaný text postupně kvalitativně posunout na vyšší úroveň (jakkoliv zde nepochybně ještě zůstal značný potenciál pro zlepšení).

Výsledkem je tak poctivě zpracovaný encyklopedický příspěvek k dějinám českého internetu doplněný o vlastní empirický výzkum (byť ne adekvátně využitý) s předními odborníky a odbornicemi na danou problematiku, který podle mého názoru splňuje požadavky kladené na závěrečnou kvalifikační práci magisterského stupně. Autor prokázal, že je schopen samostatně pracovat v terénu (tzn. uskutečnit vlastní orálně-historický výzkum), sebrat a utřídit značnou část různorodých pramenů (včetně archivních dokumentů a elektronických zdrojů), zasadit je do příslušného historického a oborového kontextu (v návaznosti na sekundární odbornou literaturu) a podrobit analýze.

Diplomovou práci Matěje Gaždy proto **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 2 („velmi dobře“).**

V Praze, dne 2. 6. 2023

Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.